

در جلسات گذشته، ابتدا درباره‌ی حقیقت اسماء الهی صحبت کردیم. سپس، به جایگاه این اسماء برای توسل و تمسک اشاره نمودیم و در انتها رابطه‌ی آن‌ها با اهل بیت را قدری توضیح دادیم.

### تقسیم‌بندی اسماء

اسم‌های «الله» و «رحمن»، بنا بر گفته‌ی عرفا، جامع امهات اسماء هستند. استدلال آن‌ها بر می‌گردد به آیه‌ی شریفه‌ی:

قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ<sup>۱</sup>

بگو: الله را بخوانید یا رحمان را بخوانید؛ هر يك را بخوانید زیرا برای او بهترین نام‌هاست

این آیه، برای خواندن خداوند، دو اسم را منتخب نموده است: الله و رحمن. لذا گویای این است که این دو اسم، جایگاه ویژه‌ای در بین اسماء الهی دارند.

کارکرد دانستن این موضوع، هنگامی مشخص می‌شود که ما بخواهیم به واسطه‌ی اسماء الهی، به خداوند تقرب پیدا کنیم. با این بیان، تمسک سالک الهی، به این دو اسم، باید تمسک ویژه‌ای باشد. نکته‌ی دیگر این است که سالک الی الله، برای رسیدن به مقصود خود، راهی ندارد جز اینکه متحد بشود به اسم. مؤید این موضوع هم، روایاتی است که می‌فرمایند:

إِنَّ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا مِائَةً إِلَّا وَاحِدًا مَن أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ

در این روایات، وارد بهشت شدن، بسته به این است که اسماء الهی (نود و نه اسم الهی) را احصاء نماییم. طبعا مراد از احصاء در این روایات، این نیست که اسامی الهی را از حفظ بخوانیم تا به بهشت برسیم! بلکه منظور، احصاء عملی این اسماء است. احصاء عملی یعنی آن اسم‌های الهی را در وجود خود، نهادینه کنیم. البته باید دقت داشت که مراد از نهادینه کردن این اسماء، نهادینه کردنشان در نسبت و ارتباط با پروردگار باشد. این‌ها حاصل نمی‌شوند، مگر با مراقبه. به عنوان مثال، برای احصاء عملی صفت رحمت الهی، ابتدا باید بنیم این صفت در نسبت با پروردگار به چه شکل است و اهل بیت علیهم‌السلام چگونه این صفت را در وجودشان پیاده نموده‌اند و سپس بر همین اساس، سعی کنیم این صفت را پی‌جویی نماییم تا در وجودمان نهادینه شود و پیوند بخورد با آن صفت الهی. حال وقتی این اتحاد ایجاد شد، جایگاه خودمان را در عالم هستی، پیدا می‌کنیم و اگر ایجاد نشود، جایگاه خودمان را نخواهیم شناخت. آن تشبیهی که در جلسه‌ی گذشته گفتیم که در رابطه با نسبت بندگان با خداوند بود، ناظر به همین موضوع است. ضمن اینکه اشاره کردیم، اسماء الهی نسبت به سایر موجودات، در مرتبه‌ی عالی‌تری قرار دارند و بندگان بسته میزان نهادینه کردن این اسماء، به ذات حق تعالی نزدیک‌تر می‌شوند. لذا هرچقدر موجودات و بندگان، صفات کامل‌تری از خداوند را نشان بدهند و در خودشان نهادینه کرده باشند، به این معناست که اتحاد بیشتری با ذات حق تعالی پیدا کرده‌اند. البته این پیوند و اتحادی که با پروردگار به وجود می‌آید، یک پیوند روحی و معنوی است.

<sup>۱</sup> سوره‌ی اسراء، آیه‌ی ۱۱۰

به بیانی دیگر، خداوند نور آسمان‌ها و زمین است. وقتی نور به زمین می‌تابد، همه‌ی موجودات دیگر را هم روشن می‌کند. اما این موجودات، نورانیتشان را از خودشان ندارند بلکه به واسطه‌ی تجلی انوار الهی است که آن‌ها هم نورانی شده‌اند. پس این موجودات، در حقیقت شعاع‌ها نوری الهی هستند. حال ممکن است یک نفر شعاع قوی‌تری از نور الهی باشد و یک نفر دیگر، شعاع ضعیف‌تر. هم‌چنین، الله که نور آسمان‌ها و زمین است، نور خودش را از طریق اسماء است که به زمین منتقل نموده است. به عبارت دیگر، اسماء هم حقایق و انواری هستند که وجودشان را از نور اصلی دارند.